[...]

Intelectualul şi „grigoria”

Ce este un intelectual român, ştie deja întreg mapamondul, via Paris. Ce este o „grigorie”, cred că trebuie reamintit. Termenul îi aparţine lui Tudor Octavian. L-a pus în circulaţie prin 1993, cred, în contextul unei greve a mecanicilor de locomotivă, care nu contează ce revendicau. Ceferiştii fiind organizaţi bine, iar actualul preşedinte Băsescu neavând vreo funcţie, să-i disperseze cum a făcut ulterior cu alţii, punând sindicatele pe brânci, a intervenit Paul Grigoriu, crainic mult ascultat la Radio Bucureşti. El a difuzat ştiri false, manipulând audienţa şi greviştii, astfel că protestul a ajuns mai rapid în fundătură decât acceleratul de Ploieşti la destinaţie. Credibilitatea lui Grigoriu a slujit mistificării. A fost el în cunoştinţă de cauză? Mulţi au presupus că da. Drept care jurnalistul Octavian, aflat pe-atunci la *România liberă,* a scris un foileton remarcabil, definind “grigoria” drept faptă ce nu face onoare calităţii de intelectual. Să-i fi spus poltronerie, nu greşea. Să o taxeze drept cinism, poate exagera. „Grigoria” este o prostie aparent gratuită, comisă cu bună intenţie, cu impact negativ, revelat ulterior, ale cărei consecinţe sunt de obicei iremediabile.

O scurtă retrospectivă ar aduce exemple cîte nu încap în spaţiul rubricii de faţă. Mă opresc doar asupra ultimelor. În cadrul salonului de carte de la Paris au fost invitaţi şi domnii N. Djuvara, G. Liiceanu, A. Pleşu şi M. Cărtărescu, tuspatru refuzând participarea cu doar câteva zile înainte de deschidere. Că motivele primilor trei sunt puerile sau ba, nu interesează. Nici motivele celui de-al patrulea (în ordinea vârstei) nu fac obiectul vreunei contestaţii din partea mea. Fiecare decide liber cum se prezintă publicului pentru care, probabil, scrie. Dar am citit demonstraţia lui T.O. Bobe, care spune clar că volumele lui Cărtărescu au fost traduse în străinătate cu ajutor financiar din partea ICR, instituţie a statului român, nu a regimului portocaliu. Justificată calitativ, această cheltuială se cerea onorată cu prezenţa la manifestarea organizată de ICR în Franţa. Era o minimă dovadă de bun-simţ din partea celui sprijinit, şi-un fel simplu, omenesc de-a întoarce beneficiul. Pare o chestiune minoră? Orice scriitor adevărat ştie să şi-o asume, indiferent cât e de hulit printre contemporani. Câţi intelectuali, artişti sau lăutari, plecaţi în lume, au sentimentul datoriei faţă de cei rămaşi în urmă? Câţi se şi achită de ea? Întreb, nu acuz. Particular, ştiu cazul unor ... să le zicem personalităţi culturale, care afirmă nonşalant că nu datorează nimic României, fiindcă România nu le-a dat ce-au vrut cândva! De parcă România este, bunăoară, fix „ICR-ul lui Marga” sau „ICR-ul lui Patapievici” sau al indiferent cui, şi nu Institutul Cultural Român. Ce etică a esteticii o fi să scuipi pe pâinea primită, fiindcă îţi pute mâna care ţi-o dăruieşte?

Demonstraţia lui T.O. Bobe – în fapt, un splendid sofism – se încheia cu enunţul că Franţa ar trebui să-i fie recunoscătoare lui Cărtărescu. Datorită refuzului său de-a onora invitaţia, actualul premier Victor Ponta nu s-a mai deplasat la Paris, şi deci preşedintele Fr. Hollande a scăpat de obligaţia afişării alături de un plagiator. (Ca şi cum n-ar face parte amândoi din partida socialiştilor europeni!) Gestul lui Cărtărescu este, din păcate, o „grigorie”, ale cărei consecinţe sper să nu le simtă pe propria carieră. El nu mai poate pretinde că este ostracizat în propria ţară, nici că suferă din partea regimului trecător la putere. Lovit de Herta Müller în orgoliul său de unicat al literaturii băştinaşe, „bietul autor” (vorba nu ştiu cui) se loveşte singur în boaşele de opozant al dictaturilor căzute. Sigur că-l doare!

La drept vorbind, neducându-se la Paris, Cărtărescu a ratat ocazia de-a critica guvernarea actuală în unicul loc unde asemenea fraze se aud pe toată planeta. Asta da „grigorie”!

Dumitru UNGUREANU

Himera discipolatului de la Păltiniş, pretext de fină ironie din partea lui Noica

„Nimic mai plăcut şi mai reconfortant decât demascarea prostiei pretenţioase şi a nesincerităţii”
Mircea Eliade, Radio, 26 iunie 1936.

Privitor la Noica, să spui la Radio BBC în decembrie 1987 că filosoful de la Păltiniş a fost „ultimul uriaş rămas în ţara piticilor” ar fi fost simplu şi adevărat. Dar exprimată de I. P. Culianu, ideea s-a complicat. Fiindcă de la primele vorbe s-a văzut că intenţia profesorului de română de la Groningen care scrisese în 1985 o notă informativă la Securitate despre Mircea Eliade [(1)] nu era să glorifice opera filosofică sau gândirea „uriaşului Constantin Noica”, ci să ridice în slăvi „piticii” din jurul acestuia. Adică să proslăvească himerica *Şcoală de la Păltiniş,* negată întâi de Noica, apoi de Alexandru Dragomir, cel mai de seamă vizitator al filosofului de la Păltiniş. Discutând cu Fabian Anton pe 15 iunie 2000, Alexandru Dragomir le-a negat postura de „discipoli” lui Andrei Pleşu, G. Liiceanu şi Vieru [(2)]. La fel, Petre Ţuţea remarcase cu tristeţe că „Noica n-a produs nici un vârf spiritual... nu a produs decât inşi care ar putea fi buni asistenţi la Filosofie, şi atâta tot” (*Între Dumnezeu şi neamul meu*).

În ultima carte a lui Culianu (*I viaggi dell'anima*, Milano, 1991), considerată chiar de prietenul său Giovanni Casadio drept „una DELUSIONE, di molto inferiore alla produzione scientifica antecedente” (*Necrologio Culianu*, Religioni&Societa, 8, 1993, p.85-95), fostul profesor de română de la Groningen asasinat când era pe punctul de a fi angajat ca profesor de istoria religiilor la Chicago [(3)] păruse fascinat de controlul politic prin manipularea gândirii. În acea emisiune de la Radio BBC din decembrie 1987, Ioan Petru Culianu l-a înfăţişat pe răposatul C-tin Noica ba ca un Nastratin Hogea, ba asemenea unui Don Quijote din Balcani, ca să ajungă să-l plaseze oarecum în treacăt în „acea rasă de Gulliveri din care s-au tras Eliade, Ionescu şi Cioran” (*Studii româneşti, II*, 2009, p.229), figura sa predilectă rămânând aceea a lui Nastratin: „E de neînchipuit cum prezenţa unui Nastratin înduioşează până la urmă şi pe omul simplu... Acesta e avantajul de a fi un Nastratin Hogea, un om pus într-un context din care nu face parte” (p.231).

Un istoric al religiilor din „Şcoala de la Chicago” [(4)], aşadar fost student al lui Eliade, îi spunea poetului Gabriel Stănescu într-un interviu că „la ora actuală, criticii lui Eliade se recunosc după mediocritatea lor. Ei nu au nimic de spus în domeniul istoriei religiilor şi de aceea se alătură corului celor care dezinformează /.../ Chiar accepţiunea [de sacralitate] pe care o dădea Mircea Eliade timpului [Marelui Timp] le pare o ameninţare la adresa *controlului politic al istoriei*” (Ch. Long, în rev. „Argeş”, sept. 2007). În lipsa altor idei prin care să reducă originalitatea gândirii lui Mircea Eliade, unii comentatori (printre care şi Culianu), i-au agăţat numele de numele lui Rudolf Otto, cel care scrisese despre „misterum tremendum”. În 29 ianuarie 1944, Eliade dădea fără să ştie o replică acestora notând dezacordul său legat de ideea centrală a lui Rudolf Otto: „Nu este adevărat că omului îi e frică de Natură, de zei: frica aceasta este minimă, faţă de GROAZA pe care a îndurat-o el, de milenii, în mijlocul istoriei. Epoca noastră este prin excelenţă o epocă terorizantă” [(5)].

În rândurile pe care Liiceanu (avantajat de Ministerul de interne printr-un „tratament de excepţie”, vezi *Noica şi Securiatea II*, 2010, p.88, p.89, p.94) i le-a cerut să le scrie în 1986, Constantin Noica ia peste picior (cu mare fineţe) „HIMERA” *Jurnalului de la Păltiniş*, jurnal bazat, în opinia sa, pe o crasă lipsă de ADEVĂR şi de REALITATE [(6)]. Vizitele lui Liiceanu la Păltiniş (două pe an în 1978, 1979 şi 1981 şi cinci vizite în 1980) n-ar fi fost de natură să-i confere nici ADEVĂR şi nici REALITATE pentru simplul motiv că „maestrul” Noica nu a avut nici un discipol – aşa cum observase şi Alexandru Dragomir (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Propedeutică la eternitate. Alexandru Dragomir în singurătatea gândului*, Ed. Star Tipp, Slobozia, 2004) –, ceea ce nu exclude imensa influenţă pe care a avut-o Noica, prin gândirea sa, asupra foarte multor cărturari.

Aşa zisa „Şcoală de la Păltiniş” este de fapt o formulă ce ascunde abuzul invocării numelui unui mare filosof de către cei care n-au produs mai nimic în domeniul filosofiei româneşti. Bănuind că „piticii” care-i cenzurau de obicei textele nu-i vor tăia trimiterile la Kant şi că G. Liiceanu de asemenea nu i le va îndepărta fiindcă, necitindu-l pe Im. Kant, nu va pricepe unde bat aşa-zişii termeni „kantieni”, însuşi Noica a ironizat „adevărul” HIMEREI. În plus se pare că s-a apucat şi el să scrie *Jurnalul* său de la Păltiniş (cel puţin „70 de pagini”, nici până azi publicate).

Fiind tipărite file din ce a rămas din dosarele „Noica” după ce o parte din ele au fost arse, probabil la insistenţa unor informatori aflaţi în relaţii bune cu Virgil Măgureanu (conducătorul instituţiei după 1990) s-a putut afla că Noica îi îndemna pe tinerii care-l vizitau să-l citească pe Mircea Eliade (*Noica şi Securitatea,* vol. II, Ed. MNLR, 2010, p.220) şi că bătrânul filosof ar fi vrut să-i „dezlege” pe Andrei Pleşu şi pe Gabriel Liiceanu de invocarea numelui său. Care, volens-nolens, îi pune pe ambii în inferioritate în plan cultural (de aici ideea lui Pleşu de punere în paranteză a gândirii lui Noica fiindcă „producţia bibliografică” a filosofului întemniţat şase ani fără vină nu ar fi aşa de importantă). Filosoful de la Păltiniş ar mai fi vrut „să-i scape de complexele” relaţiei discipol-maestru, ca să-şi poată fiecare urma „destinul său spiritual” (II, p.210). Or, cum bine s-a văzut, „destinul” i-a făcut pe cei doi să urmeze căi ascendente în plan politic şi social.

După mai mult de un deceniu de când filosoful catalogase (în *Epilogul* pe care Liiceanu îl rugase să-l scrie pentru *Epistolar*) drept „himerică” închipuita „Şcoală de la Păltiniş”, himera a început să bântuie Wikipedia.ro, dicţionar on-line monopolizat de un grup cu interese ascunse [(7)] ce promovează cărţile de la Humanitas, prin îndepărtarea abuzivă a cărţilor apărute la alte edituri. Aici închipuita „şcoală”, invocată în decembrie 1987 de Culianu pentru manipularea ascultătorilor postului de radio BBC, e „dovedită” prin două surse: O sursă este *Jurnalul de la Păltiniş* apărut în numeroase ediţii la fosta editură a PCR, şi altă sursă este *Epistolarul,* scos într-o a doua ediţie tot de Humanitas, fosta Editura Politică. Una mai „de încredere” (vezi, Doamne) decât alta şi ambele, pasă-mi-te, foarte „independente de subiect”, ca să nu-i vină cuiva ideea să pocească articolul cu vreo etichetă vizând „punctul de vedere neutru”, fiindcă, desigur, orice astfel de ştampilare ar dispărea instantaneu, îndepărtată de grupul mafiot care controlează Wikipedia.ro.

Constantin Noica asemuise VIDUL DE REALITATE al *Jurnalului de la Păltiniş* cu „vidul” de paltini din staţiunea sibiană numită Păltiniş, staţiune plină de brazi şi fără de paltini. VIDUL DE ADEVĂR l-ar reprezenta însuşi neadevărul „Şcolii de la Păltiniş”, „un NIMIC [(8)] inteligibil”.

„Epistolarul acesta – scrie ironic Constantin Noica în ianuarie 1986 – ar putea supravieţui ca adevăr al nimicului inteligibil în ceartă cu el însuşi”. Dar *Epistolarul* n-a supravieţuit, tocmai fiindcă fusese „prilejuit de o himeră” (C. Noica); nici măcar prin textul lui Noica, introdus de Gabriel Liiceanu spre a-i spori şansele de supravieţuire, *Epistolarul* n-a supravieţuit. Oricum, nici Liiceanu, nici Pleşu sau Culianu nu înţeleseseră ironia filosofului persecutat de păzitorii ideologiei statului poliţienesc. Cum ar fi putut ei să priceapă că golul de adevăr al unui „nimic” rotindu-se în jurul propriei cozi, „în ceartă cu el însuşi” reprezintă chiar golul neştiinţei lor într-ale kantianismului? Care dintre auto-desemnaţii „filosofi” din himerica Şcoală de la Păltiniş, negată chiar de Noica, a putut vreodată să înţeleagă măcar scrierile mult invocatului lor „maestru”?

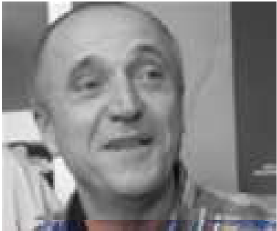
Aşa cum Heidegger gândea „uitarea fiinţei”, hermeneutica practicată de Mircea Eliade ar dezvălui prezenţa, amintirea şi chiar „uitarea sacrului” (Constantin Noica). De aici ar rezulta capacitatea fenomenologiei eliadeşti de a face să renască fiinţa, reinvestind viaţa spirituală a omului cu o extraordinară plinătate: „În ultimii două sute de ani ai Europei, toate s-au dizolvat în faţa lucidităţii (...); astăzi s-ar spune că nimic nu mai înseamnă nimic. Eliade declară, în numele altei forme de luciditate: fiecare lucru şi gest al omului au însemnat ceva (...). Puţini oameni de cultură au deschis, ca Eliade, zările către o nouă spiritualitate, probabil cea a veacului XXI” (C. Noica, *Istoricitate şi eternitate*, 1990, p.219).

Isabela VASILIU-SCRABA

1. nota informativă din vol. *Eliade în arhiva Securităţii*, Ed. Mica Valahie, 2008, p. 230-233.
2. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Ultima revelaţie a filosofului Al. Dragomir: „A nu te vinde comportă nebănuite riscuri”* , în rev.

Luca PIŢU

Episodul românesc al lui Roland Barthes (III)

Cam din iunie 1949, aşa cum ne documentează Arhivele de la Quai d'Orsay, era convins Roland Barthes că lucrările oferite universităţilor valahe, din fondul restant, nu mai aveau nici o şansă de a fi distribuite fie oficial, fie oficios. Cărţile cele mai de preţ ale fostei biblioteci a Institutului Francez de Înalte Studii din România tocmai fuseseră repatriate. O bună parte din cele 45 000 de opuri urmau să ia aceeaşi cale, o cantitate mai mică de publicaţii – unele ştiinţifice, altele literare, vreo douăsprezece mii de volume – fiind programate totuşi să perdureze sub numele de Biblioteca Legaţiei Franţei. Aceasta funcţiona în ciuda interdicţiilor lansate de guvernământul comunist şi cuprindea, conform rapoartelor ataşatului cultural RB, două servicii: biblioteca de ştiinţe + biblioteca de împrumut.

Prima-i deschisă publicului bucureştiot, fără formalităţi birocratice, şase ore cotidiene. Frecventatorii ei, vreo treizeci pe zi, ei sunt ingineri, medici, studenţi şi elevi din clasele superioare, toţi foarte serioşi.

A doua, biblioteca de împrumut, îmbogăţită cu cărţile prelevate din bibliotecile centrelor culturale provinciale înaintea închiderii lor, e deschisă dimineaţa, funcţionează cu o taxă modică şi are peste şase sute de cititori înscrişi.

Melomanul Barthes rămîne însă egal lui însuşi într-o acţiune culturală în care excelează dintotdeauna: audiţiile muzicale. Cam cum fusese Jean Mouton în anii sumbri ai Rezbelului Mondial Ultim. În raportul său din iulie 1949 tratează dumnealui acest subiect cu multă energie. Sâmbătă de sâmbătă, într-o sală închiriată, peste două sute de auditori – amatori, studenţi şi profesori de la Conservator – vin să se delecteze cu muzică hexagonală (*Pelléas şi Mélisande*, *Recviemul* lui Fauré, *Copilul şi vrăjile* de Ravel). «Au obţinut un succes exceptional, succes din interes şi succes din afecţiune, căci ascultatul muzicii franceze a fost pentru majoritatea auditorilor un mijloc de a-şi exprima ataşamentul şi fidelitatea la cultura Franţei. La ultimul concert, din 18 iunie, consacrat *Ioanei d'Arc pe rug* de Honegger şi Claudel, sala întreagă a fost deosebit de emoţionată şi a ţinut să treacă prin faţă pentru ca fiecare să-i poată mărturisi reprezentantului cultural simpatia şi speranţele. Faţă cu ostracismul oficial manifestat în legătură cu tot ce este gîndire sau artă franceză, asemenea dovezi de ataşament sunt cu evidenţă foarte grăitoare.»

Barthes însă nu-şi mai face iluzii. Titlul celei de a treia părţi a raportului său, «Contacte culturale», spune multe privitor la precaritatea şi uneori chiar caracterul semiclandestin al acţiunilor culturale. O şi zice pe şleau: «Sunt cu atît mai restrînse cu cît, aici, demersurile întru cultura franceză nu mai sunt protejate de anonimatul sălilor de lectură sau al sălilor de concerte.» Provincia, mai lentă în a se adapta constrîngerilor bolşeviciante, continuă să menţină legătura tradiţională cu francofonia. «Doar Universitatea din Bucureşti, fie din cauza supravegherii, fie din cauza servilismului şefilor ei – ahtiaţi după promovări politice – , e mai timorată.»

O ultimă formă de contact, limitată la o mînă de profesori şi studenţi, consistă în rolul de intermediar pe care îl joacă Roland Barthes în cumpăratul de cărţi şi abonamentele la reviste franceză̧şti, fiindcă unui cititor român îi este aproape imposibil să cumpere oficial lucrări hexagonale. Nici aici ataşatul cultural nu-şi face însă iluzii: «Eliminarea completă a culturii occidentale este un obiectiv evident, urmărit pe termen mediu sau lung de regimul stalinist. Probabil este că bibliotecile restante vor fi într-o bună zi atacate, iar contactele se vor restrînge semnificativ din cauza fricii».

Următoarea lovitură dată de Guvernămîntul Staleninian în cap Institutului Francez, pe 21 iulie 1949, preconizează interdicţia pentru funcţionarii sau angajaţii fostei Misiuni Universitare de a lucra în serviciul Legaţiei. Măsura, cu forţă expulzatorie, viza o listă de opt persoane, Barthes nefăcînd încă parte dintre indezirabili. În incertitudine totală asupra viitorului său de ataşat cultural, el redactează, pe 21 iulie, un raport de opt pagini despre «politizarea ştiinţei în România». André Godin îl consideră un «strălucitor exerciţiu de semiotică aplicată, cu cîţiva ani înaintea înfloririi unui talent ce avea să-l conducă pe autorul său la Colegiul Franţei şi să facă din el unul din mentorii intelectuali ai Anilor 70. Analizele barthesiene au ca suport două rapoarte ale Academiei R.P.R. ce atacă *Revista Română de Oftalmologie*, pilotată de un profesor universitar bine cunoscut, doctorul Blatt, tratat drept fals om de ştiinţă, valet servil al imperialismului american, drept parvenit ce nu şi-a conceput revista decît pentru a-şi atrage clienţi». Obervă R.B., sagace, privitor la Traian Săvulescu, conceptorul celui de-al doilea raport şi preşedinte al Academiei R.P.R., că atacul în cestiune nu e decît un pretext pentru a afirma «preeminenţa ştiinţei sovietice». Apoi: «cu cîteva luni de întîrziere, România vine să se alinieze după Rusia sovietică în ce priveşte un domeniu pînă acum destul de independent, ştiinţa».

Continuându-şi comentariul, Barthes demontează mecanica textului stalinist, îi detectează procedeele, vreo cinci. Godin citează unul, la întîmplare: «E constituit dintr-o varietate de nominalism în care fiecare cuvînt implică în acelaşi timp un obiect şi judecata despre el; istoria cuvintelor naţionalism şi cosmopolitism este exemplară: aceste două cuvinte, pejorative, sunt rezervate sentimentelor *occidentale*; când aceleaşi sentimente devin *estice*, îşi schimbă numele, sunt dotate cu un sens eufemistic şi devin: patriotism şi internaţionalism. Astfel, fiecare cuvânt constituie un abuz de încredere, fiindcă e vehicolul unui echivoc intenţionat, menit să bruieze orice reacţie critică».

Ataşatul cultural încheie prevăzînd o lărgire a campaniei duse împotriva cosmopolitismului în ştiinţă, reproş formulat împotriva *Revistei de Lingvistică*, diriguită de Rosetti, rectorul Universităţii din Bucureşti. Şi mai tragic, în ochii săi, este cazul intelectualilor români totalmente aserviţi ucazurilor sovieticeşti, intelectuali ce «supraliciteazӑ cuvintele de ordine impuse». O copită dură, dar meritată, îi trage şi preşedintelui Academiei R.P.R., universitar ce-şi datorează toată formaţia ştiinţei franceze: «Servilitatea zeloasă a unei părţi din inteligheţia românească este în definitiv elementul cel mai trist al acestei afaceri. Soarta unui Traian Săvulescu ne reaminteşe o spusă a lui Vauvenargues: *Servitutea îi înjoseşte pe oameni pînă ce ajunge să se facă iubită de ei.*»

Autorul *Mitologiilor* părăseşte România Staleniniană în septembrie 1949, nemaifiind martor la viitoarele arestări de frecventatori ai manifestărilor culturale franceze, necum la molestările membrilor Legaţiei, din 2 martie 1950. Ce a trăit în România sovietizată i-a fost suficient însă pentru a nu membri, odată reîntors în ţara natală, prin Partidul Comunist Francez şi a nu se frecventa decât cu troţkişti, maoişti, individualişti ori anarhişti, visând uneori la un comunism agrementat cu toate comodităţile burgheze, evoluând, după 1970, spre înţelepciune, luînd din marxism doar ce convenea hedonismului său intelectual şi, prin urmare, meritându-şi la mustaţă includerea, ca încheietor de pluton, printre «antimodernii» lui Antoine Compagnon.

Cfr. André Godin: **Une passion roumaine**. *Histoire de l'Institut Français de Hautes Etudes en Roumanie (1924-1948*), pp.223-229.

„Argeş", An V (XLI), nr 10 (292), p.19; http://www.centrul-cultural-pitesti.ro/ index.php?option=com_content&task=view&id=248&Itemid=112 ; şi Isabela Vasiliu-Scraba, *Falsificări la publicarea în „Observatorul cultural" a ultimului interviu al filosofului Alexandru Dragomir*, în rev. „Argeş", An X (XLV), nr 5 (335), p.22-23, sau http://www.centrul-cultural-pitesti.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=2871:polemcie&catid=286:revista-arges-mai-2010&Itemid=112 ; precum şi Isabela Vasiliu-Scraba, *Al. Dragomir nu este o invenţie a lui Liiceanu întrucât oamenii mici nu-i pot inventa pe oamenii mari*, în rev. „Acolada", nr.3/2012, p.19, sau http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS-Dragomir-inventat.htm .

3. Despre I. P. Culianu vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *O nouă ipoteză privind asasinatul de la Chicago*, în rev. „Acolada", 11/2011, p.19 şi p.26 ; sau http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS-Ipoteza7AsasinareaCulianu.htm .

4. în 1983 apăruse la Paris cel de-al treilea şi ultimul volum de *Istoria credinţelor* scris de Mircea Eliade. Apoi el a pregătit cu foştii săi studenţi americani (din „Şcoala de la Chicago") un al patrulea volum scris în colectiv şi rămas nefinisat în aprilie 1986. Francezii, la toate re-editările de după 1983, socotesc doar cele trei volume scrise de Eliade. Ei nu adaugă volumul îngrijit de Culianu, scos de nemţi după asasinarea acestuia. Pentru că multi colaboratori ai faimosului profesor Eliade n-au acceptat să lucreze după moartea marelui istoric al religiilor cu necunoscutul profesor de română de la Groningen, retrăgându-şi capitolele deja scrise (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Un al IV-lea volum de „Istoria credinţelor" şi ratatele colaborări ale lui Mircea Eliade cu Ioan P. Culianu*, în rev. „Argeş", Anul IX (XLIV), nr.4 (322) aprilie 2009, p.22; sau http://www.isabelavs.go.ro/Articole/Culianu_in_colab3.htm). Despre felul cum cei de la Editura Humanitas au falsificat adevărul privitor la cariera universitară a lui I.P. Culianu (care şi-a trecut abia în 1987 doctoratul de stat în istoria religiilor) a se vedea Isabela Vasiliu-Scraba, *Eliade şi Culianu în universul minciunii post-decembriste*, în rev. „Argeş", Anul VIII (XLIII), nr.6 (312) iunie 2008, p.24-25; sau http://www.isabelavs.go.ro/Articole/CulianuEliade2008.htm .

5. vezi M. Eliade, *Jurnalul Portughez*, 2010, ediţia a doua.

6. vezi C-tin Noica, *Epilog*, ian.1986, în vol. *Epistolar*, 1987.

7. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *My Comp şi mostenirea comunismului în wikipedia.ro*, în rev. „Acolada", nr. 1/2012, p.19 ; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS-6wikiMyComp.htm

8. Pentru Kant, „inteligibil" era cu necesitate „ceva", fie ca „realitate" postulată din nevoile raţiunii (ca *ens rationis*), fie „ceva" postulat sau existent în lumea simţurilor (v.Isabela Vasiliu-Scraba, *L'Echafaudage dans l'edifice de la Topique Transcendentale de Immanuel Kant*, în vol. I. Vasiliu-Scraba, *Inefabila metafizică*, p. 207-218, http://www.isabelavs.go.ro/Articole/CAP12_1.html).

Alambicul lui Ianus

Jurnal 2

Croaţia. Vama. Controlul paşapoartelor. Viza pentru trei zile. O vizită rapidă la Vucovar. Oraşul martir. Ghidul local, o fetişcană (studentă/ limbi romanice) ne povesteşte cu glas tremurat atrocităţile făcute de sârbi. Oraşul a fost ras de artileria sârbă. Reconstruit în întregime, centrul păstrează o casă ciuruită, relicva comemorativă a războiului. La marginea oraşului, un memorial unde odihnesc 14 mii de civili croaţi.

Continuăm drumul cu autobuzul spre Belgrad. La frontieră, vameşii cotrobăiesc prin bagajele noastre, timp de patru ore. Agresivi, brutali, neospitalieri, ne acordă viza pentru 48 de ore.

Belgrad. Cartierul în jurul portului este murdar, cenuşiu, întunecat de blocurile construite în perioada socialistă. Urcăm spre centrul oraşului. Pe-o colină, cartierul rezidenţial. Azi locuit de oamenii de afaceri. Într-un parc, ascunsă de plopi, vila Iovancăi Tito, azi nonagenară. În tot timpul sejurului, ghidul nostru nu a încetat să omagieze politica lui Tito, figură nostalgică, adulată de majoritatea sârbilor. Un omagiu bizar, Tito fiind fiul unei căsnicii încrucişate, dintr-un tată croat şi-o mamă slovenă. În vârful colinei se ridică catedrala Sfântul Sava, o capodoperă a stilului bizantin. Pe versantul de sus, Belgradul este înconjurat de ziduri bine conservate; o fotăreaţă construită împotriva invazilor otomane.

La câţiva kilometri, orăşelul Novi Sad (secolul al XVII-lea), un centru al ortodoxiei sârbeşti. Alături, mânăstirea Krusedol (secolul al XVI-lea), unde sunt înmormântaţi prinţi, voievozi şi prelaţi, un panteon sârbesc, unde locuiesc într-o armonie perfectă călugării şi călugăriţele.

Traseul Belgrad – Turnu-Severin este sinuos, Dunărea îngustă. Pe malul drept e vizibilă Tabula Traiana (un picior al podului construit de Apolodor din Damasc). Pe malul stâng, sculptat în stâncă, portretul lui Decebal.

Porţile de Fier. Hidrocentrala, construcţie serbo-română. Construcţie gigantescă. Vizităm interiorul. Zgomotul infernal al turbinelor ne asurzeşte. Un scurt film documentar ne povesteşte lupta eroică a constructorilor, nu fără sacrificiul celor ce s-au înecat în apele Dunării.

La amiază acostăm în Turnu-Severin. În apropierea portului fluvial, se află Muzeul oraşului, care conţine o excelentă colecţie a florei şi a faunei din Delta Dunării. Gustăm vinurile regiunii, prea siropoase, neavând succesul scontat al vânzării. Pornim pe o ploaie torenţială spre Băile Herculane. Staţiune balneară privilegiată. Vacanţele de vară le petreceam aici, cu părinţii. La marginea oraşului, o cofetărie, aparţinând a trei surori rusoaice, prinţese, fugind de atrocităţile revoluţiei roşii. Serveau o casată italiană, excelentă, aşa cum nu am mai mâncat vreodată în altă parte.

După amiaza pornim spre Vidin, pe malul bulgăresc al Dunării. Oraşul e încercuit de-un zid înalt – Fortăreaţa Baba Vida, construită împotriva invaziilor otomane. Moscheea şi Mausoleul (deţine o bibliotecă importantă), sunt singurele atracţii arhitectonice.

A doua zi pornim cu autobuzul spre orăşelul Bologradschi, în vârful unui munte, înconjurat de-un zid de stânci, o structură bizară, folosit ca adăpost în faţa invazilor barbare.

Seara, sub protecţia unui apus de soare feeric, pornim spre Giurgiu.

Giurgiu, foarte industrializat, reţine doar o relicvă istorică, turnul unei fortăreţe. Oraşul pulsează de viaţa pescarilor şi a negustorilor plasaţi în spatele tejghelei. Traversăm podul, pe malul bulgar, oraşul Rusciuc. Centrul oraşului e construit în stil baroc, periferia fiind desfigurată de blocurile hidoase construite în timpul socialismului. Urâciunea urbană este voalată de trei biserici ortodoxe (Sveta Troiza) împodobite cu fresce şi icoane datând din secolul al XVIII-lea. Oraşul a dat naştere unui fiu nobelizat: scriitorul Elias Canetti. Strămoşii lui au venit din Spania, fiind izgoniţi, şi s-au instalat la Rusciuc. Elias s-a născut aici, emigrează în timpul adolescenţei, în Austria, devenind scriitor de limbă germană. După invazia nazistă, emigrează în Anglia. În 1981 obţine premiul Nobel pentru literatură.

Noapte liniştită. Plutim lin spre Tulcea. Dis de dimineaţă suntem salutaţi de un stol de cormorani şi pescăruşi, rotind în jurul vaporului. Acostăm în faţa vamei. Tulcea. Portul e aglomerat de mărfuri şi de docheri, nu prea tineri, capabili încă să manevreze mărfurile şi containerele descărcate de pe vapoare.

După amiaza pornim cu autobuzul spre Bucureşti. O zi splendidă. Autostrăzile sunt bine întreţinute. Satele şi gospodăriile sunt curate. Casele renovate. O plăcere să vezi această reînviere a peisajului urban şi câmpiile cultivate, hrănind populaţia fără „tichetele" din trecut.

Soarele ne-a însoţit până la Bucureşti. Traversăm capitala trecând în revistă centrul (universitatea şi opera), Bulevardul Magheru, „Palatul Conducătorului", Arcul de Triumf. Aeroportul Băneasa (de unde am decolat în 1962, pornind spre Canada). Otopeni. Decolăm punctuali. Zbor fără turbulenţe. Frankfurt. Epopeea danubiană a fost reuşită!

Nicholas CATANOY